

Kuopion MAL-seudun kestävän liikenteen suunnitelman (SUMP) 2040 hyväksyminen

Kunnanhallitus 09.02.2026 § 14
601/08.00.00/2023

Valmistelija

kaavoitusarkkitehti Timo Nenonen, puh. 044 740 1410

Työn tausta ja lähtökohdat

Uudessa EU:n 13.6.2024 annetussa TEN-T-asetuksen 2024/1679 artiklassa 41 edellytetään, että Euroopan laajuisen liikenneverkon kaupunkisolvumukohdissa hyväksytään 31. joulukuuta 2027 mennessä kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelma, johon sisältyy muun muassa toimenpiteitä eri liikennemuotojen integroimiseksi ja siirtymiseksi kohti kestävästä liikkumisesta, tehokkaan päästöttömän ja vähäpäästöisen liikkumisen sekä kaupunkilogistiikan edistämiseksi, ilmansaasteiden ja melusaasteen vähentämiseksi ja tarvittaessa liikenteen saavutettavuuden arvioimiseksi käyttäjien kannalta ja seurataan suunnitelman toteutumista.

Asetuksen pohjalta asia on huomioitu myös Kuopion kaupunkiseudun ja valtion välisessä maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksessa (MAL). Sopimuksen kohdan 1. Seudullisen suunnittelun tietopohjan kehittäminen ensimmäisessä toimenpiteessä on sovittu, että Kuopion seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma toteuttaa Euroopan laajuisia liikenneverkkoja (TEN-T) koskevan asetuksen kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelmaa (Sustainable urban mobility plan, SUMP) koskevat vaatimukset vuoden 2027 loppuun mennessä.

Kuopion kaupunkiseutu on ollut asian suhteen proaktiivinen ja haki vuoden 2024 liikkumisenohjauksen valtionavustushaussa Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta valtionavusta Kuopion seudun SUMP-suunnitelman laatimiseksi. Myönteisen valtionavustuspäätöksen jälkeen seudun kunnista Kuopio, Lapinlahti, Leppävirta, Siilinjärvi ja Suonenjoki laativat vuoden 2024 aikana liitteenä olevan seudullisen kestävän liikenteen suunnitelman (SUMP) 2040.

Suunnitelman lähtökohdaksi tunnistettiin tilanne, missä seudulla on viimeisen parinkymmenen vuoden aikana tehty jo kattavasti työtä kestävän liikenteen toimintaedellytysten parantamiseksi. Tämän työn tuloksena suunnitelman lähtötiedoksi oli valmistunut mm. seuraavat keskeiset suunnitelmat/selvitykset:

- Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040
- Kuopion seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040
- Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenneohjelma 2035
- Kuopion pyöräilyn edistämishjelma
- Kuopion seudun kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma
- Kuopion kaupunkiseudun MAL-sopimus 2024-2035

Työn tilaajina toimivat Kuopion ja Suonenjoen kaupungit, sekä Lapinlahden, Leppävirran ja Siilinjärven kunnat, joiden nimeämät edustajat muodostivat työn ohjausryhmän rungon. Lisäksi työn ohjausryhmässä oli edustajat Pohjois-Savon ELY-keskuksesta, Pohjois-Savon liitosta, Traficomista (rahoittaja) sekä Pohjois-Savon hyvinvointialueelta.

Näiden tahojen lisäksi työnaikana osallistettiin poikkitieteellisesti myös kuntien muiden kuin teknisen puolen asiantuntijoita, laajalti alueen muita

julkisia toimijoita (oppilaitokset), yksityisiä elinkeinoharjoittajia sekä seudun asukkaita (asukasraati).

Suunnitelman keskeinen sisältö

Suunnitelman sisällön osalta huomioitavaa on, että suunnitelmassa kestävä liikkuminen ei tarkoita pelkästään vähäpäästöistä liikkumista, vaan se viittaa kestävä kehityksen kaikkiin kolmeen ulottuvuuteen: ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys. Näin ollen työn toimenpiteiden yhtenä tavoitteena on myös pureutua seudullisen liikenneköyhyyden poistamiseen. Työn alussa käytiin läpi kestävä liikenteen seudullinen nykytila, määritettiin suunnitelmalle visio Kuopion seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaan pohjautuen, sekä luotiin tavoitteet kehityspolulle kestävä liikenteen edistämiseksi.

Suunnitelman toimenpiteitä tarkasteltaessa kestävä liikenteen edellä mainitut kolme ulottuvuutta pyrittiin huomioimaan tasapuolisesti ja huomioiden haastava valtion-/kuntatalous. Näin ollen pyrittiin tunnistamaan mahdollisimman realistiset ja kustannustehokkaat toimenpiteet kestävä liikenteen olosuhteiden parantamiseksi.

Suunnitelman toimenpiteet jaoteltiin seuraavien teemojen alle: kävely ja pyöräily, joukkoliikenne ja matkaketjut, tiedottaminen, viestintä ja markkinointi, yhteiskäyttöautoilu ja kimpakyydit, logistiikka sekä resurssit ja rahoitus. Toimenpiteet priorisointiin ja kolmen ensimmäisen vuoden (2025-2027) toimenpiteet aikataulutettiin. Vuosien 2028 ja 2029 kärkitoimenpiteet päätetään viimeistään vuonna 2027. Vuoden 2029 jälkeiset toimenpiteet tarkastellaan suunnitelman päivityksen yhteydessä.

Toimenpiteiden edistymisen seuranta on suunnitelmassa esitetty vastuutettavaksi Kuopion seudun liikennejärjestelmätyöryhmälle, mikä kokoontuu neljä kertaa vuodessa. Seurannan osalta liikennejärjestelmätyöryhmän jokaisen vuoden viimeisessä kokouksessa sovitaan seuraavan vuoden toimenpiteet ja tarkastellaan kulloisenkin vuoden toteumaa. Vuoden toisessa kokouksessa seurataan toimenpiteiden toteutumista. Liikennejärjestelmätyöryhmä raportoi edelleen edistymisestä MAL-seurannan ohjausryhmälle, missä on osallisina myös seudun päättäjiä kaikista kunnista.

Toimenpiteiden tiivistelmä

Kävelyn ja pyöräilyn osalta toimenpiteillä pyritään parantamaan molempien kulkumuotojen osalta turvallisuutta ja sujuvuutta kiinnittämällä huomiota kulkumuotojen rakenteelliseen erotteluun siellä missä se liikenneympäristöt huomioiden on tarpeellista. Lisäksi kävelyn osalta pyritään parantamaan seudun liikenneympäristön esteettömyyden parantamista pienillä ja kustannustehokkailla toimenpiteillä. Pyöräilyn osalta tavoitellaan erityisesti ympärivuotisen pyöräilyn edistämistä sekä yleisesti pyöräilyinfran, ml. pysäköinti, kehittämistä seudulla. Seudun julkisia ja yksityisiä toimijoita (työnantajat) kannustetaan ja ohjeistetaan (yleisohje) keinoista ja toimenpiteistä, millä työntekijöiden kestävä liikkumista voidaan tukea.

Joukkoliikenteen ja matkaketjujen osalta tunnistettiin, että nykyisessä niukkenevassa valtion-/kuntataloudessa ei laajemman seudullisen joukkoliikenteen kehittäminen ole käytössä olevien resurssien osalta mahdollista. Näin ollen toimenpiteillä pyritään ensisijaisesti turvaamaan joukkoliikenteen nykytilan palvelutaso ja vuorotarjonta sekä lipputuotteiden hintataso ja lippuyhteistyö eri toimijoiden kesken, vaikka kohoavat kustannukset (mm. alv-kannan nosto) asettavat tälle haasteita. Joukkoliikenneinfran osalta pyritään parantamaan erityisesti joukkoliikenteen esteettömyyttä ja kuntien pääpysäkkejä.

Tiedottamisen, viestinnän ja markkinoinnin osalta ensimmäinen toimenpide on laatia seudullinen kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen viestinnän ja markkinoinnin suunnitelma. Lisäksi vastuutetaan seudun kestävän liikenteen työn toimenpiteet seudullisesti ja lisätään päättäjien tietoisuutta kestävästä liikkumisesta yleisesti.

Yhteiskäyttöautoilun ja kimpapakyytien osalta ensisijainen toimenpide on kehittää kuljetuspalveluita seudulla siten, että kuntien ja palvelualueiden ostamia lakisääteisiä ja muita maaseudun kuljetuspalveluita voitaisiin avata kaikille asiakkaille ja yhdistellä nykytilaa enemmän. Lisäksi pyritään edistämään yhteiskäyttöautoilua ja pysäköintipolitiikkaa siellä missä se on tarkoituksenmukaista, erityisesti Kuopiossa ja Siilinjärven tiiviimmässä kaupunkirakenteessa.

Logistiikan toimenpiteillä pyritään edistämään kuntien käytössä olevilla työkaluilla, maankäytön suunnittelu ja rooli mahdollistajana, logistiikan kestävyysparantamista/kehittämistä. Luomalla maankäytön suunnittelulla mahdollisuudet kuljetuskaluston muiden kuin fossiilisten polttoaineiden tankkauspisteiden sijoittumiselle seudulla, tuetaan vaihtoehtoisen käyttövoimien yleistymistä kuljetuskalustossa. Lisäksi parantamalla sidosryhmäyhteistyötä viranomaisten ja logistiikkatoimijoiden kesken parannetaan tietoisuutta puolin ja toisin haasteista, toimenpidetarpeista ja hyvistä käytänteistä.

Resurssien ja rahoituksen osalta toimenpiteillä pyritään turvaamaan ja osin tehostamaan kuntien rahoitustaso pienille ja ketterille infrastruktuurin parantamisen toimenpiteille ja ohjataan rahoitusta myös tämän suunnitelman toimenpiteiden toteuttamiseen. Lisäksi seudun kunnat hakevat aktiivisesti ulkopuolista rahoitusta ja parantavat seudullisesti suunnitelmien laatua ulkopuolisella suunnitelmien auditoimisella, millä tavoitellaan hyvien käytänteiden jakamista seudullisesti.

Liitteenä

Kuopion MAL-seudun kestävän liikenteen suunnitelma (SUMP) 2040

Päätöksen vaikutusten ennakkoarviointi:

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää hyväksyä MAL-seudun kestävän liikenteen suunnitelman (SUMP) 2040.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotus.

Kaavoitusarkkitehti Timo Nenonen oli kokouksessa asiantuntijana asian käsittelyn aikana.